

Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjaamo
kirjaamo@minedu.fi

Suomen Diakoniaopisto kiittää Opetus- ja kulttuuriministeriötä saamastaan kommenttipyyntöstä koskien esi-
tystä oppivelvollisuusiän korottamisesta 18 ikävuoteen, ohjauksen vahvistamisesta, toisen asteen koulutuksen
maksuttomuudesta sekä toisen asteen valmistavien koulutusten ja nivelvaiheen ohjauksen kehittämistä.

LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ

Suomen Diakoniaopisto on tässä lausunnossa lausunut mielipiteensä toisen asteen nivelvaiheen koulutusten
uudistamisesta ja oppivelvollisuuden laajentamisesta 18 vuoteen. Painopiste lausunnossamme on uuden tut-
kintoon valmentavan koulutuksen valmistelussa ja huolella, joka liittyy väliinpuotoajaryhmään, joka on vaarana
jäädä uudistuksessa nivelvaiheen koulutuksen ulkopuolelle.

Suomen Diakoniaopisto katsoo, että valmentavia koulutuksia uudistettaessa tulee muistaa väliinpuotoajaryhmä,
joka sijoittuu nykyisten valma- ja telma-koulutuksen väliin. He tarvitsevat kuntouttavaa tai muutoin yksilöllistä
tukea ja ohjausta nivelvaiheen opinnoissa. Yksivuotinen koulutus ei ole riittävä nivelvaihe kaikille. On tärkeää
mahdollistaa peruskoulun päättäneiden nuorten lisäksi yksilöllinen nivelvaiheen koulutus aikuisille ja eri tavoin
yhteiskunnassa syrjäytymisvaarassa oleville ihmisille.

Katsomme, että yksi yhteinen tutkintokoulutukseen valmentava koulutus, mikäli sitä ei voida erilaiset kohde-
ryhmät huomioiden paikallisesti kohdentaa, markkinoida ja toteuttaa, ei mahdollista tämän kohderyhmän elin-
ikäistä oppimista, osa nivelvaiheen oppijoista tarvitsee pidempiaikaista koulutuksellista tukea ennen mahdol-
lista tutkintokoulutusta. Osalla heistä voi olla myös sen kaltaista aiempaa osaamista, jota täydentämällä he
suuntaavat suoraan työelämään.

Telma-koulutuksen uudistamisessa tulee muistaa koulutuksen oikea-aikaisuuden periaate. Mahdollisuus
telma-koulutukseen tulee voida olla myös aikuisella iällä.

Oppivelvollisuuden laajentamista valmisteltaessa tulee Suomen Diakoniaopiston mielestä käynnistää perus-
opetuksen ja toisen asteen rakenteellinen laaja ja pitkäkestoinen yhteistyö sekä varmistaa oppijoiden saama
riittävä ohjaus ja tuki koko perusopetuksen ajan.

SUOMEN DIAKONIAOPISTON NÄKEMYS TOISEN ASTEEN VALMISTAVIEN KOULUTUSTEN KEHIT- TÄMISESTÄ

Suomen Diakoniaopistolla on pitkä kokemus nivelvaiheen koulutusten tarjoajana. Koemme että nivelvaiheen
ohjaus kuuluu kaikille, jotka tarvitsevat tukea ja ohjausta työelämään tai ammatillisiin opintoihin päästäkseen.
Elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti myös nivelvaiheen eri koulutusmuodot ovat tarpeellisia sekä
nuorille että aikuisille. Maassamme on runsaasti potentiaalisia tulevaisuuden ammattilaisia myös aikuisissa,
joilla työttömyys on pitkittynyt ja jotka eivät esimerkiksi TE-toimistojen tai TYP:n asiakkuuden kautta saa riittä-
västi tukea ja ohjausta, jotta voisivat katkaista työttömyyden kierteen ja ohjautua ammatillisiin opintoihin tai
työelämään.

Aikuisista ihmisistä nivelvaiheen koulutusten opiskelijoina tai erilaisten koulutuspalvelujen käyttäjänä Suomen
Diakoniaopistolla on vankka kokemus paitsi valmentavan ja kuntouttavan koulutuksen ja nykyisin valma-kou-
lutuksen tarjoajana, myös erilaisten hankkeiden kautta. Erittäin konkreettisia ja hyviä tuloksia saimme v.2018-
2020 ESR-rahoitteisesta Duunixi-hankkeesta, jossa tavoitteena oli ohjata Helsingin TYP:n aikuisten palvelui-
den (ts. yli 30-vuotiaat pitkäaikaistyöttömiä) asiakkaita kohti työelämää tai ammatillisia opintoja.

Hankkeen toimintaideana oli aktiivinen ja kohtaava uraohjaus (yksilö- ja ryhmävalmennukset) sekä vapaaehtoisuus asiakkaille. Yksilölliset polut, kannustus, kuuntelu, tuki ja ohjaus yhdessä Duunixissa luodun toimintamallin kanssa auttoivat asiakkaita löytämään oman ammatillisen polkunsaa. Hankkeessa luodulla toimintamallilla 59% asiakkaista löysi itselleen mielekkään ja realistisen jatkopolun. 43% hankkeen asiakkaista siirtyi hankkeesta töihin, opiskelemaan, työkokeiluun tai kuntouttavaan työtoimintaan.

Duunixi-hankkeessa luotu toimintamalli:

Pidämme Suomen Diakoniaopistolla erittäin tärkeänä sitä, että tulevaisuudessa nivelvaiheen- ja valmentavissa koulutuksissa huomioidaan yllä olevan toimintamallin mukaiset toteutustavat ja varmistetaan kohderyhmänä nuorten lisäksi myös aikuiset sekä pitkäaikaistyöttömät ja muut vahvaa tukea opinnoissaan tarvitsevat henkilöt. Tämä on yksilön sekä yhteiskunnan näkökulmasta ensiarvoista. Koulutuksen keinoin moni pitkäaikaistyötön, kuntoutuksen ja ohjauksen tarpeessa oleva henkilö saatetaan eteenpäin, joko koulutuspolulle tai työelämään.

NIVELVAIHEEN KOULUTUKSET YKSILÖLLISIIN TARPEISIIN

Nivelvaiheen koulutuksia tulisi olla tarjolla erilaisille opiskelijoille yksilöllisen tarpeen mukaan. Suomen Diakoniaopistolla katsomme, että tällä hetkellä valma- ja telma-koulutusten välimastoon jäävät kuntouttavasta koulutuksesta hyötyvät nuoret ja aikuiset, joka olisivat koulutuksellisin keinoin autettavissa. Tämä kohderyhmä ei kuitenkaan ole nykyisen lainsäädännön puitteissa telma-koulutukseen valittavissa.

Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen rinnalle olisi tarpeen luoda kuntouttava 1-2 vuotinen valmentava koulutus, jonka sisällä opiskelija voisi saada tarvitsemaansa yksilöllistä ohjausta ja tukea ja edetä tavoitteidensa mukaisesti: työelämään, ammatilliseen peruskoulutukseen tai lukioon. Nämä opiskelijat hyötyvät lisäksi usein vahvasti oman vertaisryhmänsä kanssa opiskelusta. Tällä kohderyhmällä opiskelunvalmiudet ja perustaidot vaativat vahvistusta enemmän kuin opiskelunvalmiuksia tukevalla opinnolla tutkintokoulutuksen sisällä voidaan tarjota.

UUDEN VALMENTAVAN KOULUTUKSEN TAVOITTEET

Uudessa nivelvaiheen koulutuksessa otettaisiin käyttöön yhteiset OPH:n laatimat koulutuksen perusteet sekä yhteiset arviointia koskevat säännökset. Niiden tulisi olla myös koulutuksen järjestäjille riittävän selkeät, jotta koulutukset eri oppilaitoksissa olisivat yhteismitallisia siten, että niihin olisi helppo ohjata juuri nivelvaiheen opintoja eikä esimerkiksi aikuisten perusopetusta tarvitsevat opiskelijat. Pidämme hyvänä, että koulutuksen perusteet koostuisivat koulutuksen osista, joista muodostettaisiin kullekin opiskelijalle hänen tarpeidensa mukainen kokonaisuus. Koulutuksen osia voitaisiin suorittaa erilaisissa oppimisympäristöissä, myös työpajoilla ja verkkoympäristöissä. Koulutuksen perusteiden laadinnasta tulee huomioida uuden nivelvaiheen koulutuksen erilaiset kohderyhmät, kuten oppivelvolliset, aikuisopiskelijat ja maahanmuuttajataustaiset opiskelijat.

Koulutuksen perusteiden ja moduulien tulee näkemyksemme mukaan mahdollistaa myös arjen taitojen ja elämäntaitojen vahvistamisen opiskelunvalmiuksien ja työelämätaitojen rinnalla. Suomen Diakoniaopistossa uskomme, että luomalla opiskelijoille tulevaisuudenuskkoa ja motivaatiota sekä omiin vahvuuksiin luottamalla, moni nivelvaiheen opiskelija löytää paikkansa yhteiskunnassa. Uuden koulutusmuodon rahoituksen tulee olla

riittävä, jotta koulutuksenjärjestäjät pystyvät tarjoamaan opiskelijalle hänen tarvitsemansa riittävän ohjauksen ja tuen.

Uudelle nivelvaiheen koulutukselle tulisi määrittää yhtenäinen suoritusmitta, kuten opintopiste tai osaamispiste. Nivelvaiheen koulutuksen suoritus aika olisi suunnitelmien mukaan enintään yksi vuosi, mutta tarkoitus on mahdollistaa jatkossakin joustavat siirtymät tutkintotavoitteisen koulutuksen ja valmistavan koulutuksen välillä. SDO katsoo, että yhtenäinen suoritusmitta, kuten osaamispiste, on tärkeä yhdenvertaisuuden kannalta. Lisäksi katsomme, että yhden vuoden mittainen valmentava koulutus ei ole riittävän pitkä aika kaikille opiskelijoille. Olisi mahdollistettava yksilöllisesti myös opinto-oikeuden pidennys tarvittaessa kahteen vuoteen.

TELMA-KOULUTUS

Suomen Diakoniaopistolla on rajattu vaativan erityisen tuen tehtävä, jonka puitteissa järjestämme telma-koulutusta. Nykyisin telma-koulutukseen valittavalla tulee olla vamma tai sairaus, jonka vuoksi hän tarvitsee vahvaa ohjausta ja tukea opinnoissaan. Telma-koulutus kestää 1-3 vuotta. Suomen Diakoniaopisto katsoo, että telman ja uuden tutkintoon valmentavan koulutuksen välimaastoon jää väliinputoajien joukko, jotka oikeanlaisella valmentavalla koulutuksella, tuella ja kuntoutuksella olisivat kuitenkin autettavissa. He voivat olla aiemmin mainitun Duunixi-hankkeen asiakkaiden kaltaisia, nuoria syrjäytymisvaarassa olevia, aikuisia/nuoria mielen-terveyskuntoutujia tai pitkään eri syistä opiskelu- tai työelämästä pois olleita. Oikeanlaisella koulutuksella he ohjautuisivat työhön tai koulutukseen ja moni välttyisi syrjäytymästä.

Katsomme, että telma-koulutuksen kohderyhmälle oppivelvollisuuden laajentaminen ei saa tarkoittaa sitä, että telma-koulutus tulee käydä heti perusopetuksen jälkeen. Kehitysvammaisilla ihmisillä ja muilla telma-oppijoilla tulee olla elinikäisen oppimisen periaatteen mukaan oikeus suorittaa telma-opinnot myös myöhemmin, mikäli ne ovat oikea-aikaiset aikuisena. Telma-koulutusta tulisi voida jatkossa myös käydä porrastetusti, moduuleittain, ei välttämättä koko koulutusta yhtäjaksoisesti. Telma-kohderyhmälle tulisi luoda jatko- ja täydennyskoulutusmahdollisuuksia. Telma-koulutuksen sisällä tulisi voida valita polku/”osaamisala”, joka johtaa työhön TAI itsenäiseen elämään ja arjen taitojen vahvistamiseen.

OPPIVELVOLLISUUSIÄN KOROTTAMINEN 18 IKÄVUOTEEN

Suomen Diakoniaopisto katsoo, että oppivelvollisuuden korottamista 18 ikävuoteen asti valmisteltaessa on varmistettava nuorten riittävästä tuesta ja ohjauksesta koko perusopetuksen ajan. Perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitosten välistä yhteistyötä on laajennettava rakenteellisesti. Erilaisten projektien, tutustumisjaksojen ja yhteisen verkko-opetuksen kautta nivelvaiheen ja toisen asteen opinnot tulevat tutuksi jo perusopetuksessa.

Vapauta opiskelupaikkoja on tarjolla nuorille mielestämme riittävästi. Haasteena on vapaiden opiskelupaikkojen oikea sijainti, nuorten toiveet ja usein myös nuorten toimintakykyyn ja jaksamiseen liittyvät ongelmat. Oppivelvollisuuden nostaminen 18 ikävuoteen yksin ei ratkaise näitä ongelmia.

Helsingissä 15.6.2020

Juha-Petri Niiranen
rehtori, toimitusjohtaja
p. 040 174 5384

Merja Ahtikari
koulutusjohtaja
p.050 400 7097